

Barbara Stolpiak

Bierzwnik, st. 25 i 26, gm. loco, woj.
gorzowskie, AZP 39-16/130 i 131

Informator Archeologiczny : badania 31, 168-169

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

glinianych (głównie przęśliki z łupku i kamienie szlifierskie). W warstwach niwelacyjnych poza obrębem osady natrafiono na nieliczne zabytki ruchome (głównie kafle garnkowe i ceramika naczyniowa), które można datować na okres nowożytny (XVI-XVII w.). Na obszarach zabagnionych poniżej osady natrafiono na kilkadziesiąt pali dębowych służących do wzmocnienia brzegów rzeki Lubki. Chronologię pali określono na lata 1497-1509.

BIERZWNIAK, st.25 i 26, gm. loco, woj. gorzowskie, AZP 39-16/130 i 131

- osada z okresu wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna
- klasztor pocysterski (k. XIII – pocz. XIV w.)
- browar, okres nowożytny (XVIII w.)

Badania stacjonarne archeologiczno-architektoniczne, przeprowadzone przez dr Barbarę Stolpiak z Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowisko 25 było badane w latach 1992-1996, stanowisko 26 w latach 1995 i 1996.

W sezonie 1997 na stanowisku nr 25 prowadzono prace na terenie kościoła, w jego części funkcjonującej (prezbiterium) jak i na obszarze byłego kościoła (nawa główna i północna). W pomieszczeniach klasztornych kontynuowano prace z poprzednich sezonów m.in. w krużganku wschodnim oraz w rozmównicy.

Rozpoczęto także badania terenu skarpy po stronie zachodniej obecnych budynków gospodarczych parafii (od strony jeziora).

Kontynuowano także prace po południowej stronie wzgórza klasztornego tak w jego części południowo-wschodniej jak i południowo-zachodniej. Na stan. 26 u podnóża stoku południowego wzgórza klasztornego wytyczono trzy jednostki wykopowe oraz jedną przy narożniku północno-wschodnim tzw. browaru.

W rezultacie prac archeologiczno-architektonicznych odsłonięto w prezbiterium (dokładnie na jego osi) obiekt gotycki (kryptę), którego spąg fundamentów zachowanych ścian znajdował się na głębokości 1,7 m od obecnego poziomu posadzki. Plan odsłoniętego obiektu posiadał nieregularny trapezoidalny kształt o wymiarach ścian: zachodnia-2,96 m, wschodnia 2,70m, północna 1,70m i południowa 1,68m. W ścianie wschodniej na osi obiektu zachowały się trzy stopnie (każdy wysokości około 24 cm) pierwotnego zejścia do wnętrza obiektu. Od strony zachodniej odsłonięto pozostałości 3 nisz szerokości 43 cm i głębokości 29 cm. Podobne nisze (2) zachowały się także w ścianie północnej. Na stropie reliktyw tej ściany odsłonięto ślad po wyjściu łuku sklepienia – prawdopodobnie kolebkowego. Również dwie nisze posiadała ściana południowa – szer. 35cm, głębokość od 15 do 18 cm. W krypcie nie odnaleziono śladów pochówku – była ona wtórnie zagruzowana. Jednakże jej lokalizacja, najprawdopodobniej pod dawnym ołtarzem kościoła bierzwnickiego może sugerować, iż było to pomieszczenie pełniące funkcję schowka na cenne przedmioty liturgiczne bądź księgi.

Rozpoznano także posadowienie prezbiterium odsłaniając profil wschodni fundamentu. Fundament został zbudowany z trzech warstw gładów narzutowych o wymiarach ok.60x50 cm, spojonych zaprawą wapienną (najwyższa warstwa fundamentu), stabilizowanych niewielkimi otoczakami i fragmentami gruzu ceglanego.

Badania w krużgankach pozwoliły na określenie różnic poziomów posadzek i ustalenie relacji tych poziomów w stosunku do pierwotnego poziomu wirydarza.

Penetracja archeologiczna prowadzona na zachód od obecnego budynku gospodarczego parafii potwierdziła wtórny charakter konstrukcji tego obiektu. Odsłonięto także przekrój nasypu, na którym wzniesiono obecnie istniejący budynek gospodarczy, wyróżniając dwie warstwy niwelacyjne. Od obecnego poziomu gruntu na głębokość około 2,5 m wystąpiły detale budowlane nowożytne i gotyckie, ceramika naczyniowa, fragmenty szkła witrażowego, fragmenty fajek; materiał datowany na okres od XIII do XVII-XVIII w. W warstwie zalegającej poniżej wystąpiły fragmenty ceramiki trzynasto- i czternastowiecznej, liczne fragmenty kości zwierzęcych oraz spalenizny. Pozostałości archeologiczne wskazują na intensywne użytkowanie tego obszaru w średniowieczu.

Badania kontynuowane w południowo-zachodniej części wzgórza klasztorne pozwoliły na zlokalizowanie pozostałości obiektu związanego z produkcją ceramiki budowlanej (dachówek) oraz pieca do wypału wapna. W tej części wzgórza zlokalizowano także ceramikę naczyniową z VII – VIII wieku oraz z X, XII i XIII w. Natomiast w południowo-wschodniej części wzgórza odsłonięto rozległy kompleks obiektów związanych z produkcją metalu w okresie wpływów rzymskich.

Badania wykopaliskowe na st.26, na obszarze usytuowanym między stokiem wzgórza klasztornego a ruinami tzw. browaru pozwoliły poprzez odsłonięcie układu stratygraficznego na odcinku kilkunastu metrów na stwierdzenie istnienia od strony południowej wzgórza klasztorne szerokiego rozlewiska, prawdopodobnie pogłębionego bezpośrednio u stóp wyniesienia.

Wśród bogatego materiału ruchomego na uwagę zasługują kolejne zdobione detale architektoniczne jak cegły o zdobionym dekoracją rzeźbiarską licu i fragment płyty fryzowej ozdobionej motywem maswerkowej rosety.

Wyniki badań będą publikowane w "Zeszytach Bierzwnickich" – sezon 1997 w t.3, s.7 – 63.

Badania będą kontynuowane.

BOBRÓWKA, st. 1A, gm. Nurzec Stacja, woj. białostockie, AZP 52-88/-

- osada przyrodowa z wczesnego średniowiecza (XI-XII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w sierpniu przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 70 m².

Na powierzchni stanowiska zalegała warstwa orna o grubości około 35-45 cm. Znaleziono w niej 370 fragmentów ceramiki, 239 fragmentów kości zwierzęcych, 2 nożyki żelazne, żelazny grot strzały, 16 fragmentów żuźla żelaznego, 2 nieokreślone fragmenty żelaza, ośkę kamienną, krzemień i kilka bryłek polepy glinianej. Pod tą warstwą znajdowała się nienaruszona ciemnoszarobrazowa z żółtymi plamkami „warstwa kulturowa” o miąższości od 14 do 30 cm. Wystąpiły w niej liczne węgielki drzewne i drobne kamienie. Pod tymi warstwami, na poziomie calca, ujawniono sześć obiektów archeologicznych: cztery doły posłupowe (?) oraz dwie duże jamy o kształtach owalnych. Miały one rozmiary około 2,5-3 x 0,8-1,5 m i głębokość dochodzącą do 40 cm. W ich wypełniskach znaleziono liczny materiał ceramiczny. Wymiary domniemanych dołów posłupowych wahały się od około 20 do 40 cm. Ich głębokość wynosiła od około 10 do 20 cm. Dna z reguły były płaskie. Znaleziona na stanowisku ceramika przeważnie wykonana była na kole garncarskim. W ornamentyce wyróżnić można naczynia zdobione żłobkowaniem i linią falistą. Częstym motywem są umieszczane w górnej części naczynia wałeczki, czasem zdobione dodatkowo ornamentem nacięć lub odcisków paznokciowych. Materiał ten datować można wstępnie na koniec XI i pierwszą połowę XII w. Oprócz naczyń wczesnośredniowiecznych znaleziono także nieliczne fragmenty wykonane ręcznie, o powierzchni chropowatej i domieszce schudzającej ze średnioziarnistego tłuczni. Wystąpiły one w warstwie wczesnośredniowiecznej i pochodzą ze starszych warstw, zniszczonych w trakcie późniejszego użytkowania tego obiektu.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN.

Badania nie będą kontynuowane.

BOCHEŃ, st. 13, gm. Łowicz, woj. skierniewickie, AZP 59-55/31

- ślady osadnictwa kultury przeworskiej
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. P. Świątkiewicza (Anna Świątkiewicz Usługi Archeologiczno-Konserwatorskie, Łódź, ul. Lutomiarska 125/16). Finansował WKZ w Skierniewicach. Drugi sezon badań ratowniczych. Przebadano powierzchnię około 0,5 ara.

Stanowisko zlokalizowane w 1984 r. w czasie badań AZP położone jest na lewym brzegu Bobrówki (Pobocznic). Obejmuje piaszczyste wyniesienie o pow. około 5 ha, na którym powstają liczne „dziłki” piaskarnie. Badania prowadzone w 1985 r. ujawniły tu ślady osadnictwa kultury przeworskiej.

Stanowisko zostało zlokalizowane w trakcie AZP w 1984 r. W sezonie 1997 przy krawędziach